

U 55/2020 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om förhandlingarna om ett nytt partnerskap mellan EU och Förenade kungariket

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen statsrådets skrivelse om förhandlingarna om ett nytt partnerskap mellan EU och Förenade kungariket samt en promemoria om dem.

Helsingfors den 15 oktober 2020

Statsminister Sanna Marin

Lagstiftningsråd Johannes Leppo

STATSRÅDETS KANSLI

PROMEMORIA
12.10.2020

EU/2020/0603

STATSRÅDETS SKRIVELSE TILL RIKSDAGEN OM FÖRHANDLINGARNA OM ETT NYTT PARTNERSKAP MELLAN EU OCH FÖRENADE KUNGARIKET

1 Allmänt

Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands (nedan Förenade kungariket) utträdde ur Europeiska unionen (nedan EU) trädde i kraft den 1 februari 2020. I och med utträdesavtalet inleddes en övergångsperiod under vilken Förenade kungariket fortfarande har alla de rättigheter och skyldigheter som medlemsstater har. Det enda betydande undantaget är att Förenade kungariket inte längre deltar i EU:s beslutsfattande och inte heller i EU-organens verksamhet. Man vet nu med säkerhet att övergångsperioden avslutas vid utgången av 2020 eftersom Förenade kungariket inte inom den tidsfrist (senast den 1 juli 2020) som slogs fast i utträdesavtalet ville att övergångsperioden förlängs.

Allmänna rådet antog den 25 februari ett beslut om att inleda förhandlingar om EU:s och Förenade kungarikets framtida förbindelser. Rådet gav kommissionen ett offentligt förhandlingsmandat som omfattar alla de sektorer som det ska förhandlas om. EU:s och Finlands ståndpunkter och mål har behandlats i statsrådets utredning E 6/2020 rd och i de kompletterande utredningarna EK 5/2020 rd och EK 16/2020 rd.

Förhandlingstakten har under de senaste månaderna intensifierats. Den nionde officiella förhandlingsomgången avslutades den 2 oktober med magra resultat. Trots detta finns det fortfarande inte tillgång till några för parterna gemensamma utkast till avtalstext. De svåraste öppna frågorna är relaterade till likvärdiga verksamhetsförutsättningar, fiske, avtalsförvaltning och lösning av tvister. EU anser att förhandlingarna bildar en helhet och att ett avtal inte uppstår om parterna inte når framsteg inom alla de sektorer som de ska förhandla om.

EU har hållit sig enad bakom chefsförhandlare Barnier och det förhandlingsmandat som antogs i februari. EU utgår från att förhandlingarna slutförs vid utgången av oktober för att det ska finnas tillräckligt med tid för att anta avtalet/avtalen och för att det/de ska träda i kraft innan övergångsperioden löper ut. Intensiva diskussioner fortsätter med Förenade kungariket. Europeiska rådet får en lägesöversikt över ärendet den 15–16 oktober och tar ställning till ärendet i sina slutsatser.

2 Förslagets syfte och huvudsakliga innehåll

Eftersom det inte finns tillgång till gemensamma utkast till texter för parterna beskrivs i det som följer det aktuella förhandlingsläget utifrån ett utkast till text som kommissionen offentliggjorde den 18 mars och utifrån utkast och bilagor som kompletterar det. Kommissionen har offentliggjort utkastet på sin webbplats. I utkastet är det fråga om en av EU och Förenade kungariket gemensam politisk deklaration som godkändes i november 2019 och en öppning för en unilateral diskussion som gjordes upp på grundval av EU:s förhandlingsdirektiv som godkändes i februari 2020. I dem beaktades inte Förenade kungarikets ståndpunkter som siktar mot påtagligt mera distanserade och snävare förbindelser än dem som man avtalade om med Förenade kungarikets regering i november 2019.

Utkastet som är indelat i sex delar omfattar alla sektorer som enligt den politiska förklaringen ska gälla under ett framtida partnerskap. En text som gäller utrikesförbindelser och utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik offentliggjordes emellertid som en separat handling därför att Förenade kungariket för närvarande inte alls vill diskutera ett samarbete på grundval av ett avtal som gäller de här sektorerna.

DEL I: GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

EU:s mål är ett avtal med stöd av vilket det införs ett omfattande partnerskap mellan EU och Förenade kungariket. Förenade kungariket har i sin tur drivit fram en modell som baserar sig på ett flertal separata avtal. Enligt de senaste uppgifterna håller Förenade kungariket på att tänja på sin ståndpunkt. En av orsakerna till det här är att det nödvändigtvis inte längre är möjligt att ett flertal avtal ska kunna träda i kraft före utgången av året.

Partnerskapet ska grunda sig på gemensamma värden och principer. Parterna ska förbinda sig att respektera mänskliga rättigheter, grundläggande friheter och demokrati samt rättsstatsprincipen, stödja en icke-spridning av massförstörelsevapen och bekämpa klimatförändringen framför allt enligt Parisavtalet. Förenade kungariket förväntas även i fortsättningen förbinda sig till den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Ett brott mot väsentliga delar i de ovan nämnda avtalen kan ha till rättsliga påföljder (inklusive att ett iakttagande av skyldigheter enligt ett avtal upphör). Förenade kungariket har hittills inte velat förhandla om åtaganden av detta slag.

Dessutom ska parterna samarbeta för att bekämpa terrorism, främja lagföring av dem som anklagas för de allvarligaste brotten som angår hela världssamfundet samt bekämpa olaglig handel med handeldvapen och lätta vapen. Ett åtagande att hålla en hög nivå på skyddet av personuppgifter ska vara en förutsättning för vissa samarbetsformer i avtalet, t.ex. samarbete på området för brottsbekämpning. Om EU och Förenade kungariket framöver ingår övriga avtal så ska de komplettera avtalet om partnerskap och de ska på samma gång ingå som ett led i avtalsramen.

Parterna ska också bekräfta sitt åtagande om att i tid verkställa utträdesavtalet som trädde i kraft i februari. Förenade kungarikets regering har emellertid den 9 september framlagt sitt förslag till en ny nationell lag om den inre marknaden. Om lagen verkställs så ger den regeringen en möjlighet att på ett unilateralt sätt avvika från protokollet som gäller utträdesavtalet för Irland och Nordirland. Unionen kan inte godkänna att Förenade kungariket bryter mot de bindande bestämmelserna i utträdesavtalet vars syfte är att undvika en hård gräns på den irländska ön, trygga en fredsprocess enligt långfredagsavtalet och säkerställa en enhetlig inre marknad och ett klanderfritt agerande av tullunionen. En tillbörlig verkställighet och klanderfri tillämpning av utträdesavtalet hör till de grundläggande förutsättningarna för skapandet av förbindelser i framtiden. Kommissionen har i ärendet inlett ett officiellt överträdelseförfarande mot Förenade kungariket den 1 oktober. Ur EU:s synvinkel sett betonas Förenade kungarikets agerande ytterligare eftersom det i partnerskapsavtalet ska tas med en övergripande och bindande mekanism för att lösa tvister.

DEL II: EKONOMI OCH HANDEL

Den mest omfattande delen i EU:s utkast till avtal är ”Ekonomi och handel” som är indelad i 17 *avdelningar*. De är ytterligare indelade i sektorspecifika *kapitel* och *underkapitel*. Av dem gäller cirka hälften en frihandel. Resten gäller ett samarbete inom ekonomisektorn i fråga om exem-

pelvis fiske, personers rörlighet, energi och råvaror, trafik och civil användning inom kärnkrafts-sektorn. Förenade kungariket har i sin tur tagit fram förslag till separata avtal om frihandel, fiske, flygsäkerhet, flygtrafik, civil luftfart, energi och civil användning inom kärnenergi.

EU:s och Förenade kungarikets utkast till avtal innehåller bestämmelser om en **transparent reglering**. Med bestämmelserna strävar parterna efter en förutsägbar och öppen regleringsmiljö. Världshandelsorganisationen WTO:s tillbörliga bestämmelser ligger här till grund.

Båda parternas utkast till avtal innehåller också bestämmelser som gäller **god regleringspraxis och samarbete mellan regleringsmyndigheterna**. Samarbetet är frivilligt och parterna ska ha kvar sin regleringsautonomi. Avdelningen ska inte tillämpas på regleringsmyndigheterna i EU:s medlemsstater och regleringen på medlemsstatsnivå. På avdelningen tillämpas inte heller de bestämmelser i avtalet vilka gäller lösningen av tvister.

EU:s förslag som gäller **lika villkor för konkurrens och hållbarhet** är indelat i åtta kapitel. De gäller statligt stöd, konkurrens, statligt ägda företag, beskattning, skydd av arbetslivet och socialt skydd, miljö och hälsa, kamp mot klimatförändringen och övriga instrument för handel och hållbar utveckling.

EU:s mål är att skapa förhållanden för lika villkor för konkurrensen. Med övergripande åtaganden strävar man efter att förhindra snedvridningar av handeln och orättvisa konkurrensfördelar samt säkra att parternas handel och investeringar stödjer en hållbar utveckling. Parterna ska åta sig att upprätthålla en hög nivå på gemensamma standarder och på övriga standarder inom de valda sektorerna. EU:s standarder och internationella standarder ska fungera som referenspunkter. I avtalet ska också ingå en möjlighet att utvidga tillämpningsområdet eller höja kravnivån med tiden. Avtalet ska bevara parternas regleringsrättigheter och stärka försiktighetsprincipen. De olika delarna ska innehålla tillbörliga mekanismer för verkställigheten, exempelvis en effektiv nationell verkställighet och tillsyn och ett avgörande av tvister samt en möjlighet att vidta unilaterala åtgärder inom utvalda sektorer.

I fråga om **statligt stöd** ska Förenade kungariket enligt EU:s förslag till avtal verkställa EU:s regler och inrätta en opartisk myndighet som övervakar verkställigheten och som samarbetar med kommissionen. En särskild kommitté ska fatta ett separat beslut om EU:s nya bestämmelser och om bestämmelser som ändras. Om handeln eller konkurrensen snedvrids så ska EU kunna förlita sig på självständiga åtgärder. Även bestämmelserna om statligt stöd ska lyda under avtalets bestämmelser om lösningen av tvister.

Förenade kungariket har för avsikt att i stället för EU-regler själv föreskriva om övervakningen av statligt stöd och formulera bestämmelser som är mindre strikta när det gäller statligt stöd avseende frihandelsavtal. Avtalet ska omfatta ömsesidiga åtaganden om insyn i statligt stöd vilka går utöver WTO:s regler och vilka inte bara omfattar handel med varor utan även handel med tjänster. Konsultationsmekanismen ska inte omfattas av lösningen av tvister enligt avtalet.

EU:s mål är att båda parterna ska tillämpa regler med förbud mot avtal som begränsar konkurrens och enhetliga förfaringssätt samt missbruk av en dominerande marknadsställning. Avtalet ska också innehålla regler om fusionsövervakning och företag som har tilldelats ensamrätt eller särskilda rättigheter. En opartisk konkurrensmyndighet ska se till att reglerna verkställs. Det ska vara möjligt att söka ändring i de fall där en överträdelse av konkurrenslagstiftningen har skett.

Förenade kungariket söker åtaganden enligt CETA-avtalet vilka omfattar fusionstillsyn, konkurrensbegränsande avtal och missbruk av dominerande marknadsställning. Det vill emellertid

på samma gång behålla rättigheten att avvika från bestämmelserna i frihandelsavtalet om dess nationella politiska vägval förutsätter det. Förenade kungariket vill också bevara friheten att utfärda bestämmelser oberoende av EU. Avtalet ska innehålla en verkställighet av konkurrens-lagstiftningen och erkänna betydelsen av ett samarbete mellan parterna.

I fråga om **statligt ägda** företag förutsätter EU att de respekterar internationella standarder och att de åläggs att bete sig på ett icke-diskriminerande sätt och agera utifrån en kommersiell grund. Förenade kungariket har som mål att statligt ägda företag ska bedriva en rättvis och transparent verksamhet och behandla den andra partens företag på ett icke-diskriminerande sätt.

Parterna åläggs att följa de principer om god förvaltning på **skatteområdet** vilka innefattar globala standarder som gäller öppenhet och informationsutbyte, rättvis beskattning och OECD:s standarder (BEPS) om urholkning av skattebasen och överföring av vinster. Parterna ska främja principerna om god förvaltning i beskattningsfrågor, förbättra det internationella samarbetet och underlätta uppbörden av skatt. Med avtalet stärker man åtagandet om att stävja skadliga beskattningsåtgärder med hänsyn till G20-gruppens och OECD:s handlingsplan om urholkning av skattebasen och överföring av vinster och avtalet som gäller iakttagandet av praxisregler för företagsbeskattning. Parterna åläggs att tillämpa de gemensamma standarder som är tillämpliga i EU och Förenade kungariket vid övergångsperiodens utgång för att bekämpa skatteflykt och se till att de här inte försvagas. Dessa gäller inkomster, finansieringskonton, gränsöverskridande beskattningsbeslut, landsvis rapportering mellan skatteförvaltningar, informationsutbyte som gäller faktiska förmånstagare och gränsöverskridande skatteplaneringsarrangemang, regler som gäller skatteflykt och landspecifik offentlig rapportering i fråga om kreditinstitutioner och företag som tillhandahåller investeringstjänster.

I avdelningen som behandlar jämlika konkurrensvillkor och hållbarhet i EU:s förslag tas arbetsliv och miljö upp i fyra underkapitel: normer för arbetslivet och socialt skydd, miljö och hälsa, kampen mot klimatförändringar, andra instrument för handel och hållbar utveckling. För att säkerställa företags lika villkor för konkurrens i fråga om **normerna för arbetslivet, skyddet av miljön och hälsan och kampen mot klimatförändringen** ska parterna åta sig att åtminstone bevara den gemensamma nivå som ska tillämpas vid utgången av övergångsperioden. Parterna ska också sträva efter att förbättra sin nivå på skyddet antingen ensidigt eller med hjälp av ett gemensamt beslut. Om båda parterna partiellt förbättrar sin nivå på skyddet i jämförelse med nivån under övergångsperioden så ska nivån på skyddet inte efter det kunna sänkas till en nivå som ligger under den andra partens reglering. Partnerskapsrådet kan besluta om att använda en högre nivå än den som gäller under övergångsperioden eller besluta om att nya sektorer ska omfattas av skyddet. Parterna ska åta sig att effektivt verkställa bestämmelserna via nationella system, exempelvis i fråga om **normer för arbetslivet** via arbetarskyddsinspektioner. De ska också säkerställa transparenta och opartiska rättskyddsmekanismer för att säkerställa iakttagandet av arbetslagstiftningen på en nationell nivå.

I fråga om bestämmelserna som gäller **miljö och hälsa samt kampen mot klimatförändringen** enligt EU:s förslag ska parterna ta i bruk ett transparent och opartiskt organ för att följa och övervaka verkställigheten av förpliktelse i avtalet. I fråga om kampen mot klimatförändringen ska parterna stärka sitt åtagande att nå klimatneutralitet inom alla ekonomiska sektorer före utgången av 2050. Förenade kungariket bör ta i bruk ett system med koldioxidprissättning med minst samma effektivitet och räckvidd som i EU. Systemet möjliggör en sammankoppling av Förenade kungarikets nationella system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser med EU:s utsläppshandelssystem om den kan genomföras utan att äventyra funktionsdugligheten hos EU:s system.

Bestämmelserna som gäller normerna för arbetslivet, miljön och hälsan och kampen mot klimatförändringen omfattas av den allmänna tvistlösningen i avtalet.

Enligt EU:s förslag i fråga om **andra instrument för handel och hållbar utveckling** ska parterna stärka vikten av Förenta nationernas miljökonferens (UNEA) och miljöprogram (UNEP) och åta sig att främja ett effektivt genomförande av internationella principer och regler (inklusive Agenda 2030 för hållbar utveckling) och stärka till de delar som de har ratificerat eller godkänt Internationella arbetsorganisationens konventioner och Europarådets europeiska sociala stadga och multilaterala miljöavtal, t.ex. klimatavtal, konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter (CITES) och konventionen som gäller den biologiska mångfalden. Avtalet innehåller också bestämmelser om social dialog, ansvarsfull affärsverksamhet och ansvarsfull hantering av leveranskedjor. Parterna ska åta sig ett bilateralt samarbete i frågor som gäller hållbar utveckling. De ska även i detta syfte samarbeta i internationella forum. Det här underkapitlet i avtalet omfattas av en egen mekanism för att hantera tvister vilken inbegriper förhandlingar mellan regeringarna och rapporter och rekommendationer av en expertpanel.

I Förenade kungarikets förslag till avtalstext finns ett kapitel som gäller handel och hållbar utveckling. Kapitlet innehåller allmänna principer och institutionella arrangemang. Det ska finnas särskilda kapitel som tar upp handel och rättigheter i arbetslivet samt handel och miljö. Innehållet i de här kapitlen följer till största delen EU:s textförslag i underkapitlet om instrument för handel och hållbar utveckling. I Förenade kungarikets förslag hänvisas inte i fråga om normerna för arbetslivet eller bestämmelserna om miljöskyddet till det att parterna bör åta sig att bevara minst den gemensamma nivå som tillämpas vid utgången av övergångsperioden eller höja den. I Förenade kungarikets förslag är nivån på bestämmelserna inte kopplad till den nivå som råder vid utgången av övergångsperioden utan på ett mindre strikt sätt till vissa av Internationella arbetsorganisationen ILO:s avtal och konventioner och internationella miljöavtal. I Förenade kungarikets förslag till avtalstext nämns dessutom de internationella miljöavtalen endast på en generell nivå och de namnges inte lika detaljerat som i EU:s förslag till avtalstext. Enligt Förenade kungarikets förslag ska de kapitel som nämns ovan inte omfattas av avtalets allmänna mekanism för lösning av tvister. Förenade kungariket föreslår att kapitlen i stället ska omfattas av ett eget system som ska inbegripa ömsesidiga regeringsförhandlingar och rapporter och rekommendationer av en expertpanel med avsaknad av möjligheter till ekonomiska sanktioner.

I det allmänna frihandelsavtalet ska enligt Förenade kungarikets förslag inte ingå något kapitel som gäller handel och klimat. Ett kapitel om dem ska däremot tas med i ett separat avtal som tar upp energi. I kapitlet ska det hänvisas till båda parternas åtaganden att nå målen för Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar (UNFCCC) och Parisavtalet och att samarbeta inom klimatsektorn. I förslaget tas det upp teman som är centrala med tanke på motverkande av klimatförändringen, förnybar energi, underlättande av investeringar, samarbete i fråga om internationell handels- och klimatpolitik och minskade koldioxidutsläpp i anslutning till energisektorn inklusive förnybar energi och energieffektivitet när det gäller handeln med varor och tjänster. Det här kapitlet ska i stället för mekanismen för lösning av tvister omfattas av ett eget arrangemang på samma sätt som kapitlet som gäller handel och hållbar utveckling i det allmänna frihandelsavtalet. I förslaget finns det inte heller bestämmelser om ett åtagande att bevara den gemensamma nivån på skyddet eller att höja den.

Förenade kungarikets förslag i fråga om den delen som tar upp energi i avtalet innehåller ett eget stycke om koldioxidprissättning. I Förenade kungarikets förslag nämns det att det överväger möjligheten till en sammankoppling av sin framtida mekanism för handel med utsläppsrätter för växthusgaser till EU:s system exempelvis enligt den schweiziska modellen. Ett system av

det här slaget bör erkänna suveräniteten hos båda parternas lagstiftning, det ömsesidiga erkännandet av utsläppsrätter och informationsutbytet samt säkerställa att systemen är harmoniserade.

I fråga om **handeln med varor** är parternas mål i stora drag förenliga och med avtalet ska det utformas i enlighet med EU:s mål ett frihandelsområde utan tullar, avgifter, kostnader och kvantitativa restriktioner. Kapitlet i avtalet vilket gäller nationell behandling och marknadstillträde ska iaktta EU:s traditionella tillvägagångssätt. Det ska innehålla sedvanliga bestämmelser om tullavgifter och skatter relaterade till export och import och förbud mot en begränsning av handel (inklusive kvantitativa restriktioner och krav på ett godkännande av produkter). Mera omfattande regler ska tas fram för import- och exportlicensiering, export- och importmonopoler, korrigerade produkter, transport av varor, restaurerade produkter och ursprungsmärkningar. I avtalet ska man också komma överens om användningen av de överenskomna WTO-kvoterna mellan EU och Förenade kungariket och tillämpningen av skyddsåtgärder. Ursprungsreglerna ska i regel utgå från EU:s traditionella tillvägagångssätt. Med hjälp av moderna förfaringssätt i fråga om ursprungsregler strävar man efter att underlätta handeln. När det gäller produktspecifika ursprungsregler som tillämpas på vissa artiklar, subartiklar och grupper av artiklar eller subartiklar finns det i någon mån skillnader mellan målen. Förenade kungariket strävar till en del efter flexiblare regler än EU. I fråga om ursprungsackumulering så innehåller EU:s utkast till avtal en bilateral kumulation, d.v.s. parterna ska fritt kunna använda varandras ursprungsprodukter vid den egna tillverkningen och trots det tillskriva produkten ett ursprung i EU/Förenade kungariket. När det gäller ursprungskumuleringen så strävar Förenade kungariket efter bestämmelser som möjliggör en mera omfattande kumulation mellan flera parter, en s.k. diagonal kumulation.

I fråga om **sanitära och fytosanitära åtgärder** är utgångspunkten WTO:s avtal om sanitära och fytosanitära åtgärder (SPS-avtalet). Målet är att säkerställa en bilateral handel och minimera negativa handelskonsekvenser av de sanitära och fytosanitära åtgärderna men också på samma gång beakta parternas rättigheter att bedöma och hantera risker och skydda människors, djurs och växters hälsa. Parternas textförslag omfattar i regel samma frågor och följer i stora drag de SPS-tal som finns i EU:s befintliga handelsavtal. I texterna bekräftar parterna att de i fråga om export ska följa de krav som exportlandet ställer och kraven ska också grunda sig på internationella standarder. Utkasten innehåller också skyldigheter som gäller informationsutbyte, kontroll, regionalisering och nödåtgärder. Parterna ska godkänna att exportkraven på ett enhetligt sätt omfattar hela området för exportparten. Det här har varit ett viktigt mål för EU i alla handelsförhandlingar. EU:s utkast stärker det att parterna i situationer där den vetenskapliga evidensen är bristfällig så kunna införa tillfälliga åtgärder. Förenade kungarikets textförslag innehåller också bestämmelser som gäller ekvivalens. Det innebär att importparten godkänner exportpartens SPS-åtgärder som ekvivalenta om exportparten kan visa att de når den säkerhetsnivå som importparten har ställt upp. EU och Förenade kungariket har varit aktiva i det internationella arbetet som gäller djurs hälsa och antibiotikaresistens och det här avspeglar sig i de båda parternas förslag. Parterna ska åta sig ett omfattande samarbete i fråga om de här frågorna. EU föreslår också ett samarbete i fråga om hållbara livsmedelssystem. Utkasten innehåller också ett informationsutbyte mellan regleringsmyndigheterna.

Båda parterna ska skydda kommersiellt konfidentiella uppgifter i anslutning till försäljningstillstånd av läkemedel och föreskriva om ett giltigt skydd av läkemedel vilket har beviljats med hjälp av patent. Tilläggsskyddet ska vara i kraft i maximalt fem år. Den maximala tiden för giltigheten ska inte begränsa en eventuell förlängning av tidsgränsen i fråga om läkemedel som är avsedda för barn.

Bestämmelser om **tekniska handelshinder** har sin grund i Världshandelsorganisationen WTO:s avtal som gäller tekniska handelshinder men med hjälp av det avtal som ska förhandlas fram så strävar parterna efter åtaganden som går längre än WTO-avtalet.

Parternas textförslag behandlar i regel samma ämnen. Till dem hör bedömning av en överensstämmelse när det gäller kraven, standarder, internationella standarder, märkningar, marknadstillsyn, transparens i regleringen och informationsutbyte om farliga ämnen. Texterna omfattar i regel de TBT-tal som finns i EU:s befintliga handelsavtal. I texterna finns det skillnader bland annat i fråga om de internationella standarderna. Dessutom är Förenade kungariket intresserat av att ta med vissa sektorspecifika bilagor i kapitlet som gäller tekniska handelshinder.

Målet med bestämmelserna är att främja kompatibiliteten hos regleringen genom att använda sig av internationella standarder, underlätta handeln och undvika onödiga handelshinder.

När det gäller **handelns skyddsinstrument** (instrument för dumpning, utjämningstullar och skyddsåtgärder) med hjälp av vilka det ges ett skydd för den inhemska industrin i fråga om dumpning, subventionerad import och plötslig skada orsakad av import ska man tillämpa WTO:s dumpningsavtal, WTO:s avtal om understöd och utjämningstullar och WTO:s avtal om skyddsåtgärder. I fråga om förfarandet betonar man transparens, rättsskydd och proportionerligt bruk av instrumenten.

Dessutom ska man avtala om förfaranden utöver WTO vilka gäller principen om lägre tull och i fråga om det ekonomiska/allmänna intresset dumpnings- och utjämningstullar på det sätt som de har tagits upp i de frihandelsavtal som EU har ingått under den senaste tiden. Båda parterna ska kunna använda sig av principen om en lägre tull. Det här innebär att utöver en dumpnings- och/eller subventionsmarginal fastslås också en skademarginal och en tull fastställs i enlighet med den som är lägre. Med det ekonomiska/allmänna intresset avses att man beaktar intresset hos den tillverkande industrin och även användarnas, importörernas och vissa fall också konsumenternas intressen. Dessutom ska man säkerställa att ingendera av parterna vidtar multilaterala skyddsåtgärder för samma produkt på samma gång.

Det här innebär i praktiken att de åtgärder som EU har ställt upp för tredjeländerna efter övergångsperioden inte längre ger ett skydd för Förenade kungarikets industri därför att Förenade kungariket inte är EU-medlem. Å andra sidan kan EU fastställa åtgärder för import som har sitt ursprung i Förenade kungariket och på motsvarande sätt kan Förenade kungariket fastställa åtgärder för import som har sitt ursprung i EU och/eller dess medlemsstat.

Målet med kapitlet om ett **underlättande av tullar och handel** är att stödja underlättandet av handeln och på samma gång säkerställa en effektiv tullövervakning och fastställa ramar för ett tullsamarbete enligt EU:s tullkodex. I kapitlet behandlas bland annat arrangemang som gäller ett underlättande av kontroller och formaliteter för transporter av varor och tullåtgärder relaterade till säkerheten genom att dra nytta av ett ömsesidigt erkännande av program som gäller betrodda ekonomiska aktörer (AEO).

Utkastet till avtal innehåller också två protokoll om ett administrativt samarbete och ett ömsesidigt bistånd i ärenden som gäller tullar och mervärdesskatt. I protokollet behandlas ett informationsutbyte för att bekämpa tull- och mervärdesskattebedrägerier och annan olaglig verksamhet samt ett ömsesidigt bistånd för att driva in fordringar som gäller skatter och avgifter och skydda parternas ekonomiska intressen.

Utkastet möjliggör ett administrativt samarbete, inklusive ett fortsatt informationsutbyte, i ärenden som gäller tullar och mervärdesskatt och för att driva in skatter och avgifter av olika slag.

I utkastet till avtalet har **fiske** och handelsförbindelser (inklusive lika villkor för öppen och rättvis konkurrens) samordnats organmässigt. I de bestämmelser som gäller fisket är det fråga om aktuella och centrala element i fiskepolitiken, exempelvis ett fastställande av största tillåtna fångster (TAC) på grundval av vetenskaplig rådgivning, ett ingående av avtal om en fördelning av gemensamma fiskebestånd mellan parterna och ett ömsesidigt tillträde till parternas vatten. I utkastet till avtal finns ett särskilt omnämnande om verksamhetsbetingelser på lika villkor (tvång om lossning av en fångst) och indirekt diskriminering (tekniska fiskebestämmelser).

Förhandlingarna som gäller fisket fortsätter och innebär en utmaning därför att parternas åsikter endast i en begränsad utsträckning har närmat sig varandra.

I fråga om **tjänster och investeringar** är målet att stärka villkoren utifrån vilka företag kan bedriva verksamhet och tillhandahålla tjänster i EU-området och Förenade kungariket. Avtalet ska gälla gränsöverskridande handel och investeringar och personers migration till och vistelse i ett land i anslutning till företagsverksamhet och på ett omfattande sätt olika service- och produktionssektorer. För de sektorvisa åtagandena strävar parterna efter en ambitiös nivå som motsvarar den som framgår av EU:s nyaste handelsavtal.

I avtalet ska man komma överens om bestämmelser om bland annat marknadstillträde, nationell behandling och behandling enligt regeln mest-gynnad-nation. Bestämmelserna ska inte gälla offentliga tjänster. EU utgår från att bestämmelserna inte heller ska gälla parternas sjötransporter inom ett lands gränser (cabotage), insjöfart, flygtrafik (med undantag av stödtjänster för flygtrafiken och vissa sektorer relaterade till s.k. specialflygsverksamhet). EU utgår också från att man från avtalet som gäller en frigörelse av tjänster och investeringar utesluter den täckning som gäller offentliga upphandlingar, audiovisuella tjänster och understöd beviljade av parterna. Förenade kungariket har däremot för avsikt att ta med audiovisuella tjänster och avtalet om insjöfart i täckningen.

Dessutom ska avtalet innehålla regler som gäller tjänster och investeringar på områden för exempelvis tillstånds- och behörighetskrav, telekommunikation och finansieringstjänster. I fråga om finansieringstjänster avviker modellen för Förenade kungarikets textförslag från EU:s förslag. EU har lagt fram förslag till bestämmelser också om internationell sjötransport. Båda parterna har föreslagit bestämmelser om ett ömsesidigt erkännande av yrkesbehörigheter. I fråga om det här ämnet går Förenade kungariket förslag längre än EU:s förslag. I fråga om personers rörlighet i anslutning till företagsverksamhet har Förenade kungariket föreslagit att avtalen ska omfatta personernas makar och barn som de har vårdnaden om. Förenade kungariket har också föreslagit att det tillsätts en kommitté som ska följa verkställigheten av kapitlet som gäller handel med tjänster och investeringar.

I fråga om **digitaliserad handel** har man för avsikt att med avtalet skapa stabilitet i företags affärsverksamhet och främja konsumenternas förtroende för webbmiljön. I EU:s utkast till avtal behandlas på ett omfattande sätt ämnen relaterade till den digitaliserade handeln, exempelvis undertecknande, tullfria elektroniska leveranser, skräppost, dataflöden och förbud mot ett krav på avslöjandet av källkoder. EU utgår från att man i avtalet bör stärka parternas regleringsrättigheter och även ta med sedvanliga undantag. Även Förenade kungariket har föreslagit en text om den digitaliserade handeln. I allmänhet kan man konstatera att parternas förslag ligger nära varandra med undantag av vissa enskilda frågor där Förenade kungariket i sina förslag följer bland annat de textmallar som Förenta staterna använder i sina avtal. Förenade kungariket har

också föreslagit att det tillsätts en kommitté som ska följa verkställigheten av kapitlet som gäller den digitaliserade handeln.

Kapitalrörelser. Målet är bland annat att komma överens om bestämmelser om fri rörlighet, betalningar och transaktioner vilka enligt sedvanliga WTO-avtal ingår i EU:s handelsavtal. På samma gång ska man komma överens om ett undantag som gäller tillfälliga skyddsåtgärder. Bestämmelserna ska gälla handel och investeringar mellan parterna.

Med avtalet har man för avsikt att den nationella behandlingen av **de industriella rättigheter och upphovsrättigheter** som ingår i avtalet ska hålla sig inom gränserna för de internationella avtalen (bland annat Pariskonventionen). Med avtalet vill man också nå bättre skydd av upphovsrätt, mönsterrätt, varumärke, patent (inklusive tilläggsskydd), opublicerad information (afärshemligheter, dataskydd relaterat till läkemedel) och växtförädlingsrättigheter än dem som framgår av WTO:s TRIPS-avtal (internationell överenskommelse som reglerar handelsfrågor vad gäller immaterialrätt).

Målet är att möjliggöra ett skydd av nationellt registrerade nya geografiska märkningar (jordbruksprodukter) från och med början av 2021. För närvarande finns det bestämmelser om skyddet av befintliga geografiska märkningar i utträdesavtalet.

I utkastet till avtal ingår det bestämmelser om den civil- och förvaltningsrättsliga verkställigheten av industriella rättigheter och upphovsrättigheter och åtaganden som gäller en gränsöverskridande verkställighet enligt TRIPS-avtalet. Dessutom ska parterna komma överens om ett omfattande samarbete för att utveckla, skydda och förebygga överträdelser inom sektorerna för de industriella rättigheterna och upphovsrättigheterna.

Förenade kungariket har som mål att avtalet för de kommande förbindelserna ska ersätta de delar i utträdesavtalet vilka gäller geografiska märkningar. Det ska dessutom innehålla bestämmelser om ett skydd av nya märkningar.

I Förenade kungarikets text finns det också mera detaljerade förslag än i EU:s förslag relaterade till effektiviteten och transparensen hos systemet för en hantering av de industriella rättigheter och upphovsrättigheterna. I fråga om mönsterrätten är Förenade kungarikets textförslag mera detaljerat än EU:s förslag.

Förenade kungariket föreslår att det tas med en ny artikel om ett skydd mot orättvis konkurrens i enlighet med Pariskonventionen, en omfattande artikel om civilförfaranden och metoder för sökandet av ändring samt att det tillsätts en ny kommitté för de industriella rättigheterna och upphovsrättigheterna för att säkerställa verkställigheten.

I fråga om **offentliga upphandlingar** har både parterna för avsikt att Förenade kungariket fortfarande ska höra till WTO:s avtal om offentliga upphandlingar (GPA, Agreement on Government Procurement) efter det att övergångsperioden har gått ut den 1 januari 2021. För närvarande bereder WTO att landet ska tas med i GPA-avtalet. Det här förutsätter också att Förenade kungariket sänder en handling om sitt deltagande i avtalet till WTO.

EU har som mål att ta med bestämmelser och åtaganden som når längre än GPA-avtalet. Avtalet ska innehålla centrala bestämmelser i GPA-avtalet och bestämmelser som förbättrar transparenta upphandlingar och strömlinjeformade upphandlingsförfaranden. På det sättet går det att säkerställa att EU-företag på ett mera omfattande sätt får tillträde till Förenade kungarikets upp-

handlingar. För EU-företags dotterbolag i Förenade kungariket söker parterna en nationell behandling som ska omfatta upphandlingar som underskrider GPA-tröskelvärdena. EU är i enlighet med sitt erbjudande beredd att förbättra det ömsesidiga marknadstillträdet till EU bland annat inom särskilda sektorer, exempelvis i fråga om energi och upphandlingar av tjänster. Förenade kungariket har emellertid inte varit villigt att inkludera offentliga upphandlingar i avtalet utan vill bevara en möjlighet till fri reglering.

Målet är att förbättra möjligheterna för **små och medelstora företag** att dra nytta av avtalet. I EU:s utkast till avtal finns bestämmelser om bland annat hurdan information som bör offentliggöras om avtalet och lagstiftningen, exempelvis handel, tullar, tullnivåer och investeringar, och om de övriga kraven och kontaktställena för tilläggsinformation.

På en del av de bestämmelser som gäller handels- och ekonomidelen i avtalet ska det gå att tillämpa vissa **undantag**, i fråga om exempelvis allmän säkerhet, ordning och skydd av människors, djurs och växters hälsa. I avdelningen som gäller **övriga bestämmelser** i avtalet ska man stärka bland annat parternas åtaganden enligt konventionen om WTO:s tulltariffer och handel (GATT) och konventionen om handel med tjänster (GATS). I avdelningen i fråga ska det också tas med bestämmelser om vilka sektorer partnerskapsrådet ska kunna fatta beslut om i syfte att förbättra avtalet.

De arrangemang som gäller personers rörlighet i utkastet till avtal ska grunda sig på ömsesidighet och utgå från att Förenade kungariket inte behandlar någon av EU-medlemsstaterna på ett diskriminerande sätt. EU-medborgare ska kunna resa till Förenade kungariket och medborgare i Förenade kungariket ska kunna kortvarigt vistas i EU-länderna utan visum (90 dagar under en tidsperiod på 180 dagar). Dessutom ska parterna tillämpa ömsesidiga arrangemang för inresor till och vistelse i landet i anslutning till forskning, studier, utbildning och ungdomsutbyte. Förhandlingarna har här hittills framskridit i en relativt ringa utsträckning. Förenade kungariket har inte ansett att det finns något behov av bestämmelser som reglerar kortvariga och långvariga vistelser.

Förenade kungariket satsar i fråga om **rörligheten** på sitt eget system och beaktar forskare, studerande och unga personer på det sätt som det har övervägt. Rörligheten för studerande baserar sig på Förenade kungarikets system med nationella kvoter. I fråga terminsavgifter avslutas EU-medborgarnas *home fee*-status på grundval av ett unilateralt meddelande från Förenade kungarikets sida. Förenade kungariket har talat om ett nytt ungdomsprogram med avsaknad av konkretion.

Bestämmelserna som gäller **samordnandet av social trygghet** ska gälla de personer för vilka det exempelvis på grund av studier, forskning eller ungdomsutbyte har skapats särskilda ömsesidiga arrangemang med tanke på rörligheten. De ska komma att omfattas av bland annat bestämmelser om tillämplig lagstiftning och hälso- och sjukvård under en tillfällig vistelse. I fråga om övriga personer ska det i avtalet finnas bestämmelser om skydd av pensionsrättigheter, exempelvis utbetalning av pensioner från ett land till ett annat och om rättigheter till hälso- och sjukvård. Rättigheterna till hälso- och sjukvård gäller bland annat rättigheten till sjukvård för pensionstagare som bor i ett annat land än sitt hemland och resenärers rättigheter att få nödvändig vård. I förhandlingarna har Förenade kungariket haft avvikande uppfattningar och krav bland annat om ett tillbörligt och personligt samordnande av tillämpningsområdet och villkor för lika behandling av medborgare.

EU:s utkast till avtal innehåller arrangemang om **luftfarten**. Med hjälp av avtalet ska man kunna tillåta flyg mellan EU och Förenade kungariket men inte anslutande flygförbindelser (den s.k.

femte friheten). Dessutom ska man tillåta marknadsföringsarrangemang (s.k. code share) både på flyg mellan EU och Förenade kungariket och på vissa anslutande flygförbindelser. Flygbolagens äganderättigheter ska begränsas så att en part som namnger ett bolag ska äga majoriteten av det. Kapitlet om luftfart innehåller också övriga bestämmelser som vanligen ingår i EU:s luftfartsavtal med tredjeländer. I kapitlet hänvisas till lika villkor för konkurrens i avtalet som helhet och där finns också särskilda bestämmelser om rättvis konkurrens inom luftfarten. I utkastet finns inga element som ska realiseras stegvis. I utkastet finns förbud mot bilaterala förhandlingar mellan Förenade kungariket och medlemsstaterna efter det att avtalet har trätt i kraft. För närvarande beaktas i utkastet således inte blandavtalskaraktären hos EU:s luftfartsavtal (se dock punkt 3.2. "Fördelning av behörigheter").

Förenade kungariket har i sin tur offentliggjort ett utkast till ett separat luftfartsavtal mellan EU och Förenade kungariket. Med hjälp av avtalet ska man kunna tillåta flyg mellan EU och Förenade kungariket inklusive anslutande flygförbindelser (den s.k. femte friheten). Dessutom ska man tillåta obegränsade marknadsföringsarrangemang (s.k. code share) mellan flygbolagen både på flyg mellan EU och Förenade kungariket och på anslutande flygförbindelser. Flygbolagens äganderättigheter ska begränsas endast i fråga om EU-bolag på så sätt att EU/EFTA/Förenade kungariket eller deras medborgare ska äga majoriteten av bolaget. Med utkastet har man inte för avsikt att begränsa medlemsstaternas bilaterala (kompletterande) förhandlingar med Förenade kungariket efter det att avtalet har trätt i kraft.

I utkastet till EU:s avtal om **flygsäkerhet** ska det finnas bestämmelser om en lagstiftningsram vars mål är att möjliggöra ett ömsesidigt erkännande mellan myndigheterna av att bedömningar av certifikat och krav relaterade till säkerheten inom den civila luftfarten stämmer överens. I utkastet till avtal ska det finnas bestämmelser om lagstiftningsramen för och omfattningen av ett samarbete och utbytet av säkerhetsinformation. Avtal om villkor, förutsättningar och metoder relaterade till det ömsesidigare erkännandet ska ingå som separata bilagor till avtalet. Ett ömsesidigt erkännande av standarder och tekniska regler relaterade till flygsäkerheten har i sig inte tagits med i avtalet. Målet är också att främja handeln mellan EU och Förenade kungariket med produkter, delar och anordningar som används inom luftfarten.

Förenade kungariket har offentliggjort ett eget förslag till avtal om flygsäkerheten. Målen för förslaget till avtal stämmer överens med och stödjer EU:s förslag till avtal. Förenade kungariket har förutom utkastet till avtal offentliggjort två förslag till bilagor där man ska komma överens om metoder och villkor för ett ömsesidigt erkännande och samarbete för ett konstaterande av flygbehörighet och för en serviceverksamhet. I Förenade kungarikets förslag ingår också ett tillsättande av ett samarbetsorgan mellan parterna.

I fråga om **vägtransporter** föreslår EU i sitt utkast till avtal att operatörer tilldelas rättigheter att utföra bilaterala transporter mellan EU och Förenade kungariket obegränsat med avsaknad av tillståndskvoter och rättigheter till transitering genom båda parternas områden. Ett villkor ska vara att Förenade kungariket iakttar gemensamma regler för förare, trafiklicenser och fordon. Cabotage ska vara förbjudet på samma sätt som i fråga om de övriga tredjeländerna. Förslaget motsvarar således huvudsakligen avtalet om vägtransporter mellan EU och Schweiz med undantag av transporter mellan EU-länderna som transportföretag i Förenade kungariket med stöd av det här avtalet inte ska kunna utföra. Transporter mellan EU-länder ska således vara tillåtna för företag i Förenade kungariket endast inom ramen för kvoterna för och de övriga villkoren i det nuvarande systemet för transporttillstånd CEMT. Förenade kungariket har som mål att förhandla om så fria marknader som möjligt för vägtrafiken mellan Förenade kungariket och EU.

I utkastet till avtal finns bestämmelser om **energi och råvaror**. I fråga om elektricitet och gas innehåller utkastet till avtal bestämmelser som motsvarar EU:s viktigaste principer för den inre marknaden. Parterna ska åta sig att organisera sin inre marknad enligt principerna i avtalet och därför utgå från en marknad som baserar sig på konkurrens och främja hållbarhet och förnybar energi. Parterna ska bland annat åta sig att kategorisera biobränslen som en del av främjandet av förnybar energi när de uppfyller de kriterier för hållbarhet och växthusgaser som avtalsparten i fråga har definierat. Med definitionerna strävar man inte efter en behandling enligt principen best-gynnad-nation utan målet är att skapa lika villkor för konkurrensen i förhållande till den andra inre marknaden. Centrala principer är att garantera ett icke-diskriminerande tillträde till nätverken på ett kostnadseffektivt, sanitärt och säkert sätt och genom att inkludera differentieringsregler och ett tekniskt samarbete mellan nätverksoperatörer. Utkastet till avtal förbjuder export- och importmonopoler och dubbelprissättning i en gränsöverskridande handel med energi och råvaror. Horisontella bestämmelser om energi och råvaror har ingått i unionens frihandelsavtal sedan 2015.

I utkastet till avtal ingår bestämmelser om ett samarbete för **civil användning inom kärnkraftsområdet**. Målet är ett brett samarbete som omfattar säkerhet, säkerhetsarrangemang, tillsyn över kärnenergimaterial och forskningssamarbete. Utkastet stämmer överens med de övriga avtalen mellan EU och tredjeländerna och utgår från de internationella konventionerna inom kärnenergiområdet.

Målet är att förbättra **små och medelstora företags** möjligheter att dra nytta av avtalet. I båda parternas förslag ingår bestämmelser om de här frågorna. I EU:s utkast till avtal finns bestämmelser om bland annat hurdan information som bör offentliggöras om avtalet, lagstiftningen om exempelvis handel, tullar, tullnivåer och investeringar och de övriga kraven samt kontaktstäl-lena för tilläggsinformation.

Det ska gå att tillämpa vissa **undantag** från vissa av bestämmelserna i handels- och ekonomidelen i avtalet. Undantagen ska gälla exempelvis allmän säkerhet, ordning och skydd av människors, djurs och växters hälsa. I avdelningen om **övriga bestämmelser** i avtalet ska man stärka bland annat parternas åtaganden utifrån WTO:s allmänna tull- och handelsavtal (GATT) och avtalet om handeln med tjänster (GATS). I avdelningen i fråga ska parterna också definiera inom vilka sektorer som partnerskapsrådet får fatta beslut i syfte att förbättra avtalet.

DEL III: PARTNERSKAP PÅ SÄKERHETSMÅLET

I den tredje delen av utkastet till avtal vilken gäller partnerskap på säkerhetsområdet ingår tre avdelningar: brottsbekämpning och straffrättsligt samarbete; utrikesrelationer, utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik; och tematiskt samarbete.

Brottsbekämpning och straffrättsligt samarbete

I enlighet med EU:s och Förenade kungarikets politiska förklaring har man i utkastet till avtal strävat efter en balans mellan rättigheter och skyldigheter genom att ställa upp väsentliga förutsättningar för brottsbekämpningen och det rättsliga samarbetet. Till dem hör framför allt: 1) Förenade kungariket åtar sig en fortsatt anslutning till och tillämpning av Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna, 2) tillräcklig nivå på dataskyddet som kommissionen bekräftar med ett ensidigt beslut om villkoren uppfylls samt 3) effektiva arrangemang för tvistlösning och verkställighet som omfattar EU-domstolens behörighet att tolka unionens rättsliga författningar och begrepp. Vid förhandlingarna har parterna hittills inte nått samförstånd i fråga om den första

och tredje frågan. Förenade kungariket har inte gått med på att ta med hänvisningen till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna och vill inte att EU-domstolen får behörighet. Det anser att tvister bör avgöras i en gemensam kommitté eller med hjälp av diplomatiska metoder.

Kommissionen kan i fråga om det dataskydd som avses i andra punkten fatta ett beslut på grundval av dataskyddslagstiftningen om den anser att ett tredjeland garanterar ett dataskydd på en tillräckligt hög nivå. Kommissionen har som mål att slutföra en bedömning av Förenade kungarikets dataskyddssystem före utgången av 2020 och fatta ett tillräcklighetsbeslut om villkoren uppfylls. Förenade kungariket har å sin sida utifrån sin lag om dataskydd bekräftat att dataskyddsnivån är tillräcklig i EU:s medlemsländer till utgången av 2024.

I fråga om ett utbyte av **DNA-uppgifter, fingeravtrycksuppgifter oh uppgifter ur fordonsregister** säkerställs det i utkastet till avtal att alla uppgifter som nationellt är tillgängliga, även om misstänkta och dömda, ska utbytas ömsesidigt. För det informationsutbyte som ska utföras för att förebygga, avslöja och undersöka brott ska man använda sig av befintliga kanaler för informationsutbyte mellan EU och tredjeländerna (t.ex. Interpol och Europol). Man ska också effektivisera informationsutbytet med åtgärder som berör exempelvis förfaringssätt, formaliteter, säkra kanaler för informationsutbyte och noggrannare tidsfrister. EU:s och Förenade kungarikets synsätt ligger i närheten av varandra i de här frågorna.

I utkastet till avtalet finns en ömsesidig rättslig grund för ett utbyte av passagerarregisteruppgifter (**PNR-uppgifter**) mellan Förenade kungarikets och EU:s passageraruppgiftsenheter. Dessutom finns det i utkastet till avtal en rättslig grund som flygbolagen behöver för att överföra PNR-uppgifter till Förenade kungariket. Avtalet ska innehålla ett flertal bestämmelser som gäller dataskyddet. Med dem ska man säkerställa att nödvändiga skyddsåtgärder iakttas när personuppgifter överförs till Förenade kungariket på det sätt som det förutsätts i EU:s dataskyddslagstiftning och unionens domstolspraxis. Förhandlingarna om de här ärendena fortsätter.

Utkastet till avtal innehåller bestämmelser om ett operativt samarbete mellan brottsbekämpande myndigheter och ett straffrättsligt samarbete mellan Förenade kungariket och Europol och Eurojust. Målet är att utveckla och effektivisera samarbetet och informationsutbytet mellan Eurojust och Förenade kungariket för att bekämpa allvarlig kriminalitet, framför allt organiserad kriminalitet, och terrorism. Eurojust har ingått motsvarande samarbetsavtal med ett flertal tredjeländer. Nödvändig och väsentlig information ska kunna utbytas i de ärenden som Eurojust är behörig för på ett sätt som parterna särskilt kommer överens om. I utkastet till avtal finns bestämmelser också om behandling av personuppgifter, dataskydd, övriga samarbetsarrangemang mellan Eurojust och Förenade kungariket, kontaktställe och sändande av en kontaktåklagare till Eurojust samt deltagande i möten. Både EU och Förenade kungariket anser att Eurojust-samarbetet är viktigt också i framtiden.

Samarbetet mellan Förenade kungariket och **Europol** ska ordnas i enlighet med Europols samarbetsavtal med tredjeländerna. Samarbetet ska omfatta allvarlig och organiserad kriminalitet, d.v.s. brott enligt myndighetens mandat. Vid utbytet av personuppgifter ska man följa de bestämmelser som finns i utkastet till avtal och Europolförordningen. Dessutom ska parterna samarbeta och utbyta information om specialkompetenser, allmänna lägesbilder och rapporter, resultat av strategiska analyser, brottsundersökningsförfaranden, tillvägagångssätt för att förebygga brott, utbildning, rådgivning och stödande av enskilda brottsundersökningar och operativt samarbete. Samarbetet ska effektiviseras med hjälp av kontaktpersoner. Även i fråga om Europol ligger Förenade kungarikets och EU:s uppfattningar i närheten av varandra.

Utkastet till avtal innehåller bestämmelser om ett system för **överlämningar mellan Förenade kungariket och EU vilka sker på grund av ett brott**. Systemet ska grunda sig på ett samarbete mellan de rättsliga myndigheterna och innehålla förenklade förfaranden och tidsgränser. Systemet ska innehålla grunder för en vägran som gäller verkställigheten av arresteringsorder, bland annat bestämmelser som tillåter att varje stat beslutar om arrangemangen ska äga tillämpning på statens egna medborgare och politiska brott, och möjligheter att begära tilläggsgarantier. Bestämmelserna ska i hög grad basera sig på rådets rambeslut om europeiska arresteringsorder och förfaranden som gäller överlämningar mellan medlemsstaterna. Bestämmelserna ska också innehålla vissa avgöranden som har tagits med i ett avtal som EU har ingått med Republiken Island och Konungariket Norge om överlämningsförfaranden. I princip så önskar Förenade kungariket också ett avtal som gäller överlämningsförfarandena men det har emellertid under förhandlingarna lagt fram förslag till framför allt tilläggskrav som gäller grunder för en vägran att överlämna och därför fortgår förhandlingarna. Förhandlingarna har emellertid inte framskridit under den senaste tiden.

Utkastet till avtal innehåller bestämmelser som effektiviserar **internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden**. De ska komplettera europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål antagen av Europarådet 1959 och de tilläggsprotokoll som har fogats till den. Bestämmelserna ska gälla definitionen av behöriga myndigheter; bruket av annan än en begärd undersökningsåtgärd, vilket framför allt gäller bruket av tvångsåtgärder, anmälningsskyldigheter; principen mot dubbelbestraffning *ne bis in idem* (icke två gånger i samma sak)”; tidsgränser för uppfyllandet av en begäran; och gemensamma undersökningsgrupper. Vid förhandlingarna har parternas förslag i regel gällt samma sektorer men Förenade kungariket har lagt fram förslag till att avtalet även ska omfatta samarbete i fråga om förflyttning av dömda och beslut om frysning och förverkande.

Utkastet till avtal innehåller bestämmelser som effektiviserar **utbytet av uppgifter ur kriminalregister**. Även de här bestämmelserna ska komplettera och till en del ersätta de ovan nämnda avtalen som Europarådet har ingått. Bestämmelserna ska gälla definitioner; definition av ett en central myndighet; meddelande om dom i ett brottmål som gäller medborgare inom en viss tidsgräns; framläggande av en begäran; svar på en begäran inom en viss tidsgräns inklusive begäran om personer som arbetar med barn; samt om att sända uppgifter elektroniskt. Vid förhandlingarna har det till denna del inte framkommit några betydande konflikter.

Parterna ska åta sig att stödja internationella strävanden för att bekämpa **penningtvätt och finansiering av terrorism** framför allt genom att iaktta de normer som organet FATF (Financial Action Task Force) har tagit ram för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism. Enligt bestämmelserna i utkastet till avtal ska parternas åtaganden emellertid sträcka sig längre än FATF:s normer framför allt när det gäller bestämmelserna om faktiska förmånstagare och om dem som omfattas av en anmälningsplikt. Parterna ska exempelvis försäkra sig om att de som säljer eller förmedlar värdefulla konstverk definieras som anmälningspliktiga när försäljningen eller förmedlingsverksamheten sker via frihamnar, konstgallerier eller auktioner. Förenade kungariket har inte varit villigt att förhandla om penningtvätt och anser att det räcker med de normer som FATF har tagit fram.

Utrikesförbindelser, utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik

Kommissionen offentliggjorde delen som gäller utrikesförbindelser, utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik som en separat handling därför att Förenade kungariket för närvarande inte vill diskutera med EU om ett avtalsbaserat samarbete inom de här sektorerna. Förhandlingar har således inte förts mellan parterna när det gäller det här delkomplexet.

EU:s mål är en nära **politisk dialog** inom sektorn för utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik. Det eftersträvas ett samarbete också på multilaterala och regionala forum. Samarbetet ska inom ett flertal sektioner kunna sträcka sig längre än det som EU i allmänhet föreslår tredjeländerna.

Samarbete föreslås inom området för **sanktioner, krishantering och främjande av fred**. Förenade kungariket ska kunna delta i EU:s krishanteringsoperationer enligt ett separat protokoll. Protokollet följer de ramavtal som EU har ingått under den senaste tiden med tredjeländer om deras deltagande i en krishantering. I utkastet till avtal behandlas också en utveckling av militära prestationsförmågor vars mål är att förbättra samordningen av och effektiviteten hos väpnade styrkor. Förenade kungariket ska kunna delta i Europeiska försvarsbyråns (EDA) verksamhet och det **permanenta strukturella samarbetet** (Pesco) enligt unionsrätten.

Enligt utkastet till avtal ska Förenade kungariket kunna delta i **EU:s satellitcentrums** (SatCen) verksamhet enligt unionsrätten. I utkastet till avtal finns därför också bestämmelser om ett samarbete inom cybersektorn.

I utkastet till avtal finns förslag om **konsulärt samarbete, underrättelsetjänster, rymdfrågor och utvecklingssamarbete**. I fråga om utvecklingssamarbete konstateras det att parterna ska föra en regelbunden politisk dialog och utföra konsultationer i tredjeländer för att främja samordandet av, kvaliteten på och resultaten av utvecklingssamarbetet. Parterna har hittills inte tagit upp de här frågorna i förhandlingarna.

Tematiskt samarbete

EU och Förenade kungariket ska samarbeta tematiskt åtminstone inom följande sektorer: cybersäkerhet, oreglerad migration, hälsosäkerhet och utbyte av känslig information. De praktiska detaljerna definieras i utkastet till avtal.

DEL IV: UNIONSPROGRAM, EKONOMISK FÖRVALTNING OCH FINANSIERING

I fjärde delen av utkastet till avtal finns det bestämmelser om deltagandet i och förvaltningen av unionens program, bestämmelser om ett tillfälligt avslutande av deltagandet i eller avslutandet av deltagandet i programmen och bestämmelser om klanderfri ekonomisk förvaltning, revisioner, förebyggande av missbruk och fullgörande av skyldigheter.

Förenade kungariket finansieringsandel som motsvarar deltagandet i programmen ska vara tvådelad. Den ska innehålla en deltagaravgift och en verksamhetsrelaterad finansieringsandel varav den senare är förhållandet mellan Förenade kungarikets bruttonationalinkomst och EU-medlemsstaternas sammanlagda bruttonationalinkomst. Dessutom ska EU-organen garanteras rättigheter att granska stödmottagare också i Förenade kungariket och återkräva stöd som beviljats på grundval av observerade överträdelser av reglerna.

Unionens program har betraktats som ett av de enklare ämnena. EU har betonat att Förenade kungariket är en stat som hör till de tredjeländerna och att det därför inte kan få nettofördelar. Förenade kungariket är intresserat av att delta i Horisontprogrammet. Förenade kungariket önskar delta i Erasmusprogrammet endast i två år och ska därefter införa ett eget system för utbyte av studerande. Förenade kungariket önskar inte delta Kreativt Europa och inte heller i Solidaritetsgrupperna.

DEL V: INSTITUTIONELLA OCH HORISONTELLA BESTÄMMELSER

EU vill skapa en gemensam horisontell ram för förvaltning, verkställighet, tillämpning och tolkning av avtalet och för lösning av tvister. Den horisontella ramen ska i princip omfatta alla delområden inom partnerskapet och vid behov också separata avtal och arrangemang som kompletterar det.

Ett centralt förvaltningsorgan ska utgöras av ett för parterna gemensamt partnerskapsråd (Partnership Council) som ska bestå av företrädare för EU och Förenade kungariket. Rådet ska i situationer som det särskilt föreskrivs om i avtalet kunna bland annat fatta bindande beslut för parterna och göra ändringar i avtalet. Partnerskapsrådet fattar besluten i konsensus. Det ska dessutom tillsättas 16 särskilda kommittéer för centrala sektorer vilka lyder under partnerskapsrådet, exempelvis handel, tullsamarbete, jämlika verksamhetsförutsättningar, samarbete i fråga om brottsbekämpning och straffrätt, flygtrafik och deltagande i unionsprogram. Kommittéerna ska förutom skötseln av de uppgifter som det särskilt föreskrivs om i avtalet också sköta uppgifter som partnerskapsrådet delegerar till dem. Förenade kungariket har däremot strävat efter separata avtal och arrangemang för de olika sektorerna.

EU utgår från att samma mekanism för att lösa tvister tillämpas inom alla sektorer som partnerskapet omfattar om annat inte föreskrivs i avtalet. Modellen har hämtats från utträdesavtalet. Målet är att i första hand sträva efter att lösa tvister i partnerskapsrådet eller genom konsultationer som utförs i de särskilda kommittéerna. Om en lösning inte kan nås så har de båda parterna alltid rätt att hänskjuta ärendet till behandling i en opartisk skiljedomstol. Utkastet innehåller detaljerade bestämmelser om tidsfrister och förfaringssätt (inklusive påskyndade förfaranden).

Om en lösning av en tvist förutsätter en tolkning av EU-rätten bör skiljepanelen lämna målet i fråga till Europeiska unionens domstol för ett avgörande. Europeiska unionens domstols avgörande binder skiljemän och skiljedomstolens avgörande binder alltid parterna. Rollen för Europeiska unionens domstol ska således begränsas till att gälla endast i de situationer där det är fråga om en tolkning av EU-rätten. Till skillnad från utträdesavtalet förefaller det för närvarande som om det i partnerskapsavtalet endast finns några bestämmelser vars tillämpning eventuellt förutsätter en tolkning av Europeiska unionens domstol. Oavsett detta så kan Förenade kungariket inte godkänna att Europeiska unionens domstol har någon slags roll alls vid avgörandet av tvister. Förenade kungariket har dessutom hittills krävt att vissa tvister, exempelvis frågor relaterade till jämlika verksamhetsförutsättningar eller fiske, inte ens ska kunna hänvisas till en skiljedomstol för ett avgörande. Ur EU:s synvinkel sett framhäver Förenade kungarikets förslag till lag om den inre marknaden, vilken beskrivs ovan, på ett tydligare sätt behovet av en omfattande och bindande mekanism för avgörandet av tvister.

EU:s mål är dessutom att åstadkomma detaljerade bestämmelser om situationer där en part inte iakttar skiljedomstolens avgörande. Som medel kan användas vite och ersättning till ett fast belopp samt i samband med att vissa villkor uppfylls även ett upphävande av iakttagandet av vissa skyldigheter som det föreskrivs om i avtalet. Dessutom kan ensidiga åtgärder användas (innan skiljedomstolens avgörande) om en part bland annat bryter mot väsentliga element (som ska vara särskilt specificerade) i utträdesavtalet eller partnerskapsavtalet.

I avtalet kommer naturligtvis inte att ingå bestämmelser om EU:s interna verksamhet i fråga om förvaltningen av avtalet. Utgångspunkten är emellertid en verksamhet i enlighet med EU:s fördrag. Enligt huvudregeln är det kommissionen som enligt artikel 17 i EU-fördraget företräder unionen och rådet fattar enligt artikel 16 i EU-fördraget även vid behov beslut om unionens ståndpunkter enligt artikel 218.9 i EUF-fördraget.

DEL VI: SLUTBESTÄMMELSER

Delen innehåller närmast slutbestämmelser som är typiska för internationella avtal. EU föreslår att parterna ges möjlighet att med ett skriftligt meddelande unilateralt säga upp avtalet så att det upphör att gälla efter en tidsfrist på tolv månader.

3 Förslagets rättsliga grund samt förhållande till subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

3.1 Rättslig grund

Som procedurmässig rättsgrund används artikel 218.3 och artikel 218.4 i EUF-fördraget. Kommissionen för förhandlingarna för EU:s del på grundval av de förhandlingsdirektiv som allmänna rådet antog den 25 februari och i en kontinuerlig dialog med rådets beredningsorgan.

Den materiella rättsliga grunden är på detta stadium artikel 217 i EUF-fördraget enligt vilken unionen får med tredjeländer ingå avtal som innebär en associering med ömsesidiga rättigheter och förpliktelser, gemensamt uppträdande och särskilda förfaranden. Kommissionen anför som motiveringar till valet partnerskapets breda tillämpningsområde, höga ambitionsnivå och långsiktighet.

I fråga om ärenden som hör till tillämpningsområdet för grundfördraget för Europeiska atomeenergigemenskapen (Euratom) kommer som rättslig grund även att användas artikel 101 i Euratomfördraget.

Statsrådet anser att de rättsliga grunderna på detta stadium är tillbörligt valda. De slutliga materiella rättsliga grunderna för undertecknandet och ingåendet av avtalet/avtalen kan fastslås först i slutet av förhandlingarna då parterna har tillgång till ett gemensamt utkast till text.

3.2 Fördelning av behörigheter

Enligt kommissionen kan partnerskapet vara ett s.k. unionsavtal där parterna är EU och Förenade kungariket. I allmänna rådets protokoll av den 25 februari antecknades emellertid en resolution av rådet och företrädarna för medlemsstaternas regeringar. I resolutionen som även bifölls av Finland ingår följande: *"företrädarna för medlemsstaterna gav kommissionen lov att föra förhandlingar enligt förhandlingsdirektiven inom alla sektorer som gäller förbindelserna, även inom dem som hör till medlemsstaternas behörigheter. När förhandlingarna avslutas fastslås det om det nya partnerskapsavtalet ska ingås av unionen eller av unionen och dess medlemsstater. Vissa av de kompletterande avtalen som ingår i partnerskapsavtalet kan i vilket fall som helst ingås som blandade avtal."*

I resolutionen ingår även följande: *"det här tillvägagångssättet inverkar inte på fördelningen av behörigheterna mellan unionen och medlemsstaterna enligt fördragen och den gäller endast Förenade kungariket därför att de här omfattande förhandlingarna med ett land som utträder ur unionen är till sin karaktär det första av sitt slag"*.

Enligt utrikesministeriets preliminära bedömning hör bestämmelserna om avtalsvillkoren för handelssektorn till unionens behörigheter. Fördelningen av behörigheterna mellan unionen och medlemsstaterna kan emellertid noggrannare bedömas på grundval av den slutliga avtalstexten.

3.3 Subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

Merparten av det eventuella avtalet kommer sannolikt att höra till unionens exklusiva behörighet. I och med att det enda målet är att organisera en ny relation mellan unionen och en stat som utträdde ur den i februari 2020 så anser statsrådet preliminärt att avtalet iakttar subsidiaritetsprincipen. En slutlig bedömning kan emellertid framför allt i fråga om proportionalitetsprincipen inte göras förrän den konkreta avtalstexten är klar.

4 Förslagets konsekvenser

Trots att parterna under 2020 ingår ett omfattande och ambitiöst partnerskapsavtal så ändras EU:s och Förenade kungarikets ömsesidiga förbindelser påtagligt vid utgången av övergångsperioden. I jämförelse med dagsläget så kommer förbindelserna i vilket fall som helst att vara distanserade. Det här är också en politisk vilja som Förenade kungariket har påtalat. Framöver kommer Förenade kungariket inte att delta i EU:s inre marknad, tullunion eller mervärdes- och punktskatteområde. Den fria rörligheten för personer, varor och tjänster upphör. Förenade kungariket utträder ur alla internationella avtal som EU har ingått. Dessutom så upphör eller förändras formen för alla övriga samarbetsformer som har utgått från Förenade kungarikets EU-medlemskap.

Vid förhandlingarna är det således i vilket fall som helst endast fråga om att minska de skadliga konsekvenserna av Förenade kungarikets utträde ur EU.

4.1 Konsekvenser för lagstiftningen

Merparten av bestämmelserna i avtalet kommer i vilket fall som helst att höra till unionens exklusiva behörighet. Avtalets relation till Finlands lagstiftning kan inte bedömas förrän de konkreta utkastet till avtal är klara. Som exempel kan nämnas att enligt justitieministeriets preliminära bedömning kommer utkastet till avtal i fråga om de bestämmelser om överlämningar som sker på grund av ett brott att förutsätta åtminstone att Finland föreskriver om behöriga myndigheter och nationella förfaringsregler. I fråga om förutsättningar för överlämningar och grunder för en vägran möjliggör utkastet till avtal alternativ av olika slag. Man bör dessutom utfärda bestämmelser om innehållet i dem på en nationell nivå. Enligt en preliminär bedömning kommer bestämmelserna om en överlämning av uppgifter ur kriminella register åtminstone till vissa delar att kräva en nationell lagstiftning.

4.2 Ekonomiska konsekvenser

Det eventuella avtalet bedöms inte ha direkta konsekvenser för statsbudgeten i Finland. Det förhandlas fortfarande om avtalet. Internationella undersökningar om de frihandelsavtalsbaserade avtalen i de framtida förbindelserna, där även Finland behandlas, finns inte att tillgå. I undersökningarna har man närmast fokuserat på konsekvenserna av ett avtalslöst utträde och å andra sidan på den s.k. norska modellen som emellertid företräder påtagligt närmare förbindelser än de förbindelser som parterna för närvarande förhandlar om.

År 2019 var Förenade kungariket Finlands femte i ordningen största handelspartner utifrån en mätning av beloppet av exporten av varor och tjänster. Förenade kungarikets andel av den finländska exporten har sjunkit stabilt under de senaste 15 åren. År 2019 uppgick det sammanlagda värdet av Finlands export av varor och tjänster till Förenade kungariket till ca 4,5 miljarder euro. Andelen varor uppgick till ca 3 miljarder euro och andelen tjänster till 1,5 miljarder euro. Fin-

lands handel med varor med Förenade kungariket har traditionellt uppvisat ett överskott. Skogsindustrins andel av Finlands varuexport uppgår till cirka en tredjedel. Dessutom exporterar Finland t.ex. produkter inom oljeförädlingen, övriga produkter från den kemiska industrin, maskiner, anordningar, metaller och metallprodukter, IT-tjänster och sakkunnigtjänster av olika slag samt transport- och turisttjänster.

Det sammanlagda värdet på den finländska importen av varor och tjänster från Förenade kungariket uppgick till ca 4 miljarder euro 2019. Andelen importerade varor uppgick till ett värde på något över 1,8 miljarder euro och andelen tjänster uppgick till nästan 2,2 miljarder euro. Finland importerar från Förenade kungariket t.ex. maskiner och anordningar, produkter från den kemiska industrin (inklusive läkemedel), metaller och metallprodukter, fordon, IT-tjänster, tjänster inom affärlivet och transport- och turisttjänster. Enligt ETLA:s bedömning (2019) går rentav en tredjedel av Finlands mervärdesskattebaserade export till Förenade kungariket via en EU-medlemsstat eller via ett land som inte hör till EU. Vid en granskning av det här slaget uppgår Förenade kungarikets andel av Finlands totala export till 5,7 procent medan den i början av 2000-talet var uppe i tio procent.

5 Ålands behörighet

I 18 och 27 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) föreskrivs om fördelningen av behörigheten mellan riket och landskapet Åland. En noggrannare bedömning av ärendet kan emellertid inte göras förrän de konkreta utkastet till avtal är klara.

Enligt utrikesministeriets preliminära bedömning ingår i avtalet endast bestämmelser om handelssektorn vilka hör till unionens behörighet. Bestämmelserna om handelssektorn ska således inte innehålla bestämmelser som hör till Ålands behörighet. I EU:s utkast till avtal har de s.k. Ålandsreservationerna beaktats i bestämmelserna som gäller offentlig upphandling och handel med tjänster samt investeringar.

6 Behandling av förslaget i EU

Enligt Europeiska rådets slutsatser i december 2019 tillsatte det en ny grupp som lyder under det allmänna rådet ("Working Party on the United Kingdom"; "Arbetsgruppen för Förenade kungariket") för en horisontell uppföljning och styrning av förhandlingarna. Arbetsgruppen som tillsattes enligt artikel 218.4 i EUF-fördraget har sammankommit cirka en gång i veckan.

Europaparlamentets roll definieras enligt artikel 218 i EUF-fördraget. På det här stadiet tillämpas artikel 218.10 och enligt den ska parlamentet omedelbart och fullt ut bli underrättat under förfarandets alla stadier. Ett ingående av ett avtal/avtal kommer att kräva ett godkännande av Europaparlamentet.

7 Behandling av förslaget på nationell nivå

Ärendet har behandlats regelbundet under ledning av statsrådets kansli och i ett nätverk för kontaktpersoner för brexit där varje ministerium och Ålands landskapsregering har egna särskilt utsedda företrädare. Dessutom har förhandlingarna ett flertal gånger behandlats i EU-ministerutskottet, kommittén för EU-ärenden och några sektorspecifika EU-beredningssektioner. Statsrådet har under 2020 översänt följande utredningar om ärendet till riksdagen: E 6/2020 rd, EK 5/2020 rd och EK 16/2020 rd.

Skrivelsen har upprättats av kontaktpersonerna i ministeriernas nätverk för brexit under september och oktober. Alla ministerier har deltagit i behandlingen av ärendet. Den senaste skriftliga kommenteringsomgången hölls den 8–10 oktober. Statsrådets ståndpunkter togs fram i EU-ministerutskottet den 11 september.

8 Statsrådets ståndpunkt

Finland utgår från att EU fortsätter med de intensiva förhandlingarna på ett konstruktivt, lösningsfokuserat och konkret sätt inom alla de sektorer som parterna ska förhandla om. Finlands mål är att bidra till att EU och Förenade kungariket på ett framgångsrikt sätt ska kunna förhandla fram så nära, ambitiösa och omfattande förbindelser som möjligt och att de ska träda i kraft vid utgången av 2020.

Det viktigaste är emellertid att säkerställa Finlands intressen i egenskap av EU:s medlemsstat. Det här betyder att slutresultatet av förhandlingarna inte får äventyra exempelvis EU:s gemenskap, en klanderfri verksamhet på den inre marknaden, klanderfria tullunionsåtgärder eller jämlika verksamhetsförutsättningar. På samma sätt ska Förenade kungarikets rättigheter och skyldigheter vara i balans i förhållande till både EU:s medlemsstater och övriga tredjeländer. Finland förutsätter dessutom att utträdesavtalet mellan EU och Förenade kungarikets verkställs på ett klanderfritt sätt och att det tillämpas på ett tillbörligt sätt innan övergångsperioden tar slut.

Om parterna under de förhandlingar som förs under hösten inte gör framsteg så anser Finland att det på EU-nivå ytterligare bör föras en ingående diskussion om de gemensamma beredskapsåtgärder som eventuellt är nödvändiga på EU-nivå på grund av det avtalslösa läget.